

mindre Jordbrugere, tror jeg, det kunde være høist ønskeligt, om man ved denne Lov kunde uden Tab, i alt Fald uden væsentligt Tab for Statskassen, skabe lykkelige Smaahjem, der ved en intensiv Virksomhed vilde være istand til at gjøre mere ud af Jorden, end det almindeligt er Tilfældet, og som kunde leve selvstændigt. Naar Bestemmende opførte Bygninger paa Lødden, vilde Staten fra Begyndelsen kunne lade hele sin Kapital blive staaende uden Risiko, og naar man fastsatte en Forrentning af 4 pCt. og Afdrag af 1 pCt., indtil Kjøbesummen gik ned til to Trediedele eller Halvdelen af Beløbet, vilde det jo være lempelige Vilkaar for dem, og Resten kunde saa staa som en Arveskæftaagift eller en Kanon, hvad man nu vil. Jeg tror, at man netop maatte tage Sigte derpaa ved denne Bestemmelse. Jeg tror, at jeg her taler i fuld Overensstemmelse med mine ærede Medforlagsstillerer, men ellers taler jeg selvølgelig kun, som man kan tale om en Sag, der ikke er drøftet af Flere, og ikke som den, der har noget særligt Mandat fra et Udvalg til at fremsætte det; jeg nævner det mere for det kommende Udvalgs Styk, men ogsaa af Hensyn til den høitærede Minister. Jeg skal iøvrigt ikke opholde mig ved Enkeltheder i selve Loven. Jeg skal kun bemærke med Hensyn til det finansielle Resultat, at jo mere jeg har studeret paa det, desto vanskeligere har det været for mig at faae noget Facit ud, hvorved der vilde komme noget virkeligt finansielt Indbringende for Statens Finanser ud deraf. Selv om man kunde blive enig om, at der gaar det ind, og der gaar det ud, tror jeg ikke, der vil blive nogen egentlig pekuniær Fordel ved Lovforslaget. Vi ere jo alle enige om at faae Offeret afflasket; men vi komme formentlig, hvad der ogsaa er beregnet ved de tidligere Overveielser, til at betale for Offeret, maaste hvad det efter de nuværende Forhold er værd; thi at vi kunne beregne det, saaledes som det tidligere er gjort, til 9—1,000,000 Kr. — saavidt jeg erindrer, har det været saaledes fremsat engang; er det ikke henimod en Million Kroner? (Th. Nielsen!) — anser jeg for umuligt. Den Slags Kontributioner ere jo nemlig gaade mere og mere af Brug, og dertil kommer, at det kun er yderst sjældent, om det overhovedet har været Tilfældet, at Præsterne have gjort Brug af den Ret, de ifølge Plakat af 1847 have til ved Lvang at indkalde Offer, og jeg tror derfor, at det er en Indtægt, som væsentlig er svækket og altsaa ikke i den Forstand bebyrdende for Befolkningen, paa hvilken den forøvrigt falder meget urejvnt, at den vil kunne ansættes til noget nær det, den tidligere var anslaaet til, da man anlagde Beløbet til ca. 900,000 Kr. Det er altsaa ikke der, at jeg venter det egentlige Resultat i finansiell Henseende af Loven, og forsaavidt vil det ikke have nogen væsentlig Betydning, naar man da ingen principiel Indvending har derimod — na-

rene vil det være en Sikring for Statskassen — at oprette en Fond og indrette Løven saaledes, at Pensioner, Understøttelser og Lønninger maa finde sig i at rette sig efter Fondens egen Tilstand. Jeg er tilbøjelig til at tro, at i Længden vilde det, naar man stiller Sagen rent finansielt, og dette kunde overholdes, være ligesaa heldigt for Statskassen som en Inddragning i Statskassen med en Uddeling af Lønninger, Bidrag til Kirker, Bidrag her og Bidrag der, som hvert Aar komme frem under forskellige nye Former. Men man har jo af Hensyn til det naturligt Konstitutionelle holdt paa, at Statsmidlerne skulle indgaa under Statens Forvaltning og opføres paa de aarlige Budgetter; ogsaa af Hensyn til, at det paa denne Maade blev staaet fast, at disse Midler ere Statsmidler og ikke Andet, har man holdt paa den direkte Inddragning under Statens Finanser. Selv om det ikke bringer samme Resultat, vil jeg indrømme, at det desuagtet ikke kan affrække finansielt at indbringe disse Midler, thi man maa erkende, at vil Staten paa denne Maade understøtte Folkekirken ved at lønne Præsterne og endog ved Lov fritage Menighedsmedlemmerne for at yde frivillige Gaver ved forskellige Leiligheder, da er det naturligt, at denne Klasse Embedsmænd lønnes, saaledes som Forholdene nu engang ere her tillands, i Lighed med, hvad andre Embedsmænd lønnes med, selv om vi saa komme til at skyde til. Naar vi gaa ind paa denne Ordning og tage Konsekventerne deraf, er det ogsaa naturligt, at de pensioneres efter lignende Regler som andre Embedsmænd. Jeg kan ikke negte, at saavel Hensynet til Pensionsforholdene som til Offerforholdene og Afrundingen af Præstegaardsjorderne og Hensynet til det Gode ved at blive fri for Naadensaarets Forvrøpling og at blive fri for Indløsningssummen, endvidere Hensynet til at kunne faae Hjælp til Byggelaan eller Hjælp til Restauration af Boligen, forsaavidt de behøve det, og Hjælp i Sygdomstilfælde og Hjælp ved andre Leiligheder — jeg siger, at jeg kan ikke negte, at Hensynet til disse mange Punkter i Lovforslaget forekommer mig maa være Noget, som maa være tiltalende for Geistligheden. Det skalde andre mig, om ikke Stemringen hos Geistligheden i det Hele taget — jeg vil ikke sige hos alle Geistlige — paa Grund af disse mange Fordele vilde blive for, at Rigsdagen i Forening med Regjeringen fik gjort en til alle Sider forsvaerlig Ende paa denne Sag. Jeg skal nu bemærke, at naar vi maa erkende, at den Maade, hvorpaa Præsterne lønnes, er i høieste Grad ulige, og derfor meget uretfærdig, og er det ikke mindre paa Grund af den Ordning, som finder Sted med Raldelsen, ifølge hvilken, som bekendt, enhver Minister har sine Regler for, hvad der efter hans Skjøn om Menighedens og Personlighedernes Lær bør følges — altsaa et Forhold, der end yderligere forværrer den ulige Lønningss